

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR Seppo Koskinen

TITLE Poliittisen työtaistelun uudesta sääntelystä

YEAR 2024

DOI -

VERSION Kustantajan PDF

CITATION Koskinen Seppo 2024: Poliittisen työtaistelun uudesta sääntelystä. <https://www.edilex.fi/uutiset/89226>.

Avoin

Tätä uutista voi jakaa vapaasti. Muistathan mainita lähteen edilex.fi.

Uutinen kuuluu aihealueisiin

Työ- ja sosiaali oikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Työ- ja sosiaali oikeus/uutiset>>

5.2.2024 11.50

Vierashuoneessa työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen: Poliittisen työtaistelun uudesta sääntelystä

Poliittisten työtaistelujen uusi sääntely on laaja kokonaisuus. Se koskee useita lakeja ja erilaisia asiatilanteita. Seuraavaksi esittelen ensin uuden sääntelyn pääpiirteet ja sen jälkeen keskityn tarkastelemaan yhtä uuden sääntelyn erityiskysymystä. Erityiskysymys koskee kieltoa toimeenpanna poliittinen työtaistelu uudestaan samaan asiaan vaikuttamiseksi. Tämä ehdotus on hallitusohjelmaan verrattuna uusi ja sisältää mielestäni merkittävän rajoituksen poliittisille työtaisteluille. Uudessa ehdotuksessa ei ole kyse vain pyrkimyksestä estää poliittisten työtaistelujen maksimikestojen kiertäminen. Kyse on aivan uudentyyppisestä poliittisen työtaistelun rajoittamisesta, jota en tiedä muualla olevan käytössä.

Poliittista työtaistelua koskevat uudet säännökset jakaantuvat pääsääntöisesti kahteen osaan. Työehtosopimuslain mukaisen työrauhavelvollisuuden aikaiset poliittiset työtaistelut säädetään työehtosopimuslailla ja tämän työrauhavelvollisuuden ulkopuoliset poliittiset työtaistelut lailla työriitojen sovittelusta. Jälkimmäiset uudet säännökset merkitsevät merkittävää asialisäystä työriitojen sovittelulakiin. Lisäksi poliittisia työtaistelujakin koskeva uusi säännös tulee työsopimus- ja erityyösopimuslakiin.

1. Poliittisista työtaisteluista työehtosopimuslain määrittelemän työrauhavelvollisuuden aikana ehdotetaan työehtosopimuslakiin seuraavia säännöksiä:

8 b §

Edellä lain 8 §:ssä tarkoitetun työrauhavelvollisuuden vallitessa toimeenpantava työnseisaus, jonka tarkoituksena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, ei saa jatkua enää sen jälkeen, kun on kulunut 24 tuntia työnseisauksen aloittamisesta.

Muut poliittiset työtaistelutoimet kuin työnseisaus saavat kestää enintään kaksi viikkoa.

Poliittista työtaistelua ei saa toimeenpanna uudestaan samaan asiaan vaikuttamiseksi.

Työehtosopimukseen sidotun yhdistyksen on huolehdittava siitä, että sen alaiset yhdistykset, työnantajat ja työntekijät, joita sopimus koskee, välttävät 1 ja 2 momentin vastaisia poliittisia työtaistelutoimenpiteitä.

9 §

Työehtosopimukseen osallisen tai muutoin sidotun yhdistyksen ja työnantajan, joka ei täytä sopimuksesta johtuvia, 8, 8 a ja 8 b §:ssä mainittuja velvollisuuksiaan on, jollei työehtosopimuksessa ole toisin määrätty, vahingonkorvauksen asemesta maksettava hyvityssakko. Hyvityssakon määrä on vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa.

10 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esiin tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yrityksen koko. Erityisestä syystä hyvityssakko voidaan tuomita edellä 9 §:n 1 momentissa säädettyä pienempänä tai jättää kokonaan tuomitsematta.

2. Silloin kuin poliittiseen työtaisteluun ryhdytään aikana, jolloin työehtosopimuslain 8 §:n mukainen työrauhavelvollisuus ei ole voimassa, työriitojen sovittelusta annettuun lakiin esitetään useita uusia säännöksiä sekä tukityötaisteluista että poliittisista työtaisteluista.

Merkittävää näiden osalta on se, että niillä asetetaan työtaistelurajoituksia ajalle, jolloin ei ole olemassa työehtosopimuslain mukaista perustyörauhavelvollisuutta eli perinteisen työtaisteluvapauden ajalle. Nämä rajoitukset ovat tässä mielessä periaatteellisesti merkittäviä. Lisäksi voidaan perustellusti kysyä, soveltuvatko ne työriitojen sovittelusta annetun lain yhteyteen. Tämän lain ideana on ollut järjestää sovittelupalvelut ajalle, jolloin ei ole voimassa työrauhavelvollisuutta.

Lain 7 §:ään esitetään seuraavaa uutta myös poliittista työtaistelua koskevaa momenttia:

Työnseisauksena järjestettävää myötätuntotyötaistelua tai poliittista työtaistelua ei saa toimeenpanna tai laajentaa, ellei sen järjestäjä ole viimeistään seitsemän päivää ennen työtaistelun aloittamista ilmoittanut kirjallisesti 1 momentissa tarkoitetut tiedot valtakunnansovittelijan toimistoon, mahdollisuuksien mukaan työtaistelun piirissä olevalle työnantajalle sekä työrauhavelvollisuuden vallitessa vastapuolena olevalle työehtosopimusosapuolelle.

Työriitojen sovittelulakiin esitetään poliittisen työtaistelun osalta myös seuraavaa uutta säännöstä.

8 b § Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu

Työnseisaus, jonka tarkoituksena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, ei saa jatkua enää sen jälkeen, kun on kulunut 24 tuntia työnseisauksen aloittamisesta.

Muut poliittiset työtaistelutoimet kuin työnseisaus saavat kestää enintään kaksi viikkoa.

Poliittista työtaistelua ei saa toimeenpanna uudestaan samaan asiaan vaikuttamiseksi.

Säännösehdotuksen rikkominen ehdotetaan seuraamuksiltaan säädettäväksi ehdotuksen 18 a §:ssä seuraavasti:

Työntekijäyhdistys tai työnantaja, joka toimeenpanee työtaistelutoimen 8 a tai 8 b §:ssä säädetyn vastaisesti, on vahingonkorvauksen asemesta maksettava hyvitys. Hyvityksen määrä on vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa.

Oikeus hyvityksen vaatimiseen on työtaistelun kohteeksi joutuneella työnantajalla tai työntekijällä. Tuomittu hyvitys maksetaan vahinkoa kärsineelle, milloin omaisuusvahinkoa on syntynyt, mutta muuten sille asianosaiselle, jonka vaatimuksesta tuomio on annettu. Jos hyvitysmäärään oikeutettuja asianosaisia on useampia, tuomiossa on määrättävä, miten tuomittu määrä on mainittujen asianosaisten kesken jaettava.

Hyvityksen suuruutta määrättäessä on otettava huomioon kaikki esiin tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yrityksen koko. Erityisestä syystä hyvitys voidaan tuomita edellä 1 momentissa säädettyä pienempänä tai jättää kokonaan tuomitsematta. Oikeus hyvitykseen raukeaa, jos kannetta ei nosteta kuuden kuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana oikeus hyvitykseen on syntynyt.

Hyvityksestä työrauhavelvollisuuden vallitessa säädetään työehtosopimuslaissa.

3. **Työsopimuslakiin** <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/20010055>> (samanlainen säännös tulee myös merityösopimuslakiin) vuorostaan lisätään seuraava myös poliittisia työtaisteluja koskeva uusi säännös:

3 luku Työntekijän velvollisuudet

6 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Työntekijä, joka jatkaa työntekijäjärjestön toimeenpanemaa tuomioistuimen laittomaksi julistamaa työnseisausta vielä senkin jälkeen, kun hän on saanut työnantajaltaan tiedon tuomiosta, on velvollinen maksamaan työnantajalleen hyvitystä 200 euroa.

4. Poliittisen työtaistelun jatkamiskielto yli sallittujen aikamäärien on säännösehdotuksissa koskien sekä työehtosopimuslain mukaisen työrauhavelvollisuuden aikaa että aikaa, jolloin tätä työrauhavelvollisuutta ei ole. Lisäksi jatkamiskielton rikkominen on mukana arvioitaessa yhdistyksen valvontavelvollisuutta ja myös yksittäisen työntekijän toimintaa, jos hän jatkaa tuomioistuimen laittomaksi julistamaa työtaistelua sen jälkeen, kun hän on saanut tuomiosta tiedon työnantajaltaan.

Tässä yhteydessä tarkastelen vain säännösehdotusten seuraavaa yksityiskohtaa: Poliittista työtaistelua ei saa toimeenpanna uudestaan samaan asiaan vaikuttamiseksi.

Tämä säännös on ilmestynyt luonnokseen hallituksen esitykseksi ilman perusteluja. Kyseinen ns. toistamiskielto koskee sekä maksimissaan 24 tunnin mittaisia poliittisia työnseisauksia että enintään kahden viikon mittaisia muita poliittisia työtaisteluja kummassakin säännellyssä asiatilanteessa (työrauhavelvollisuuden vallitessa tai työrauhavelvollisuutta ei ole).

Toistamiskielton rikkomisesta ehdotetaan samat seuraamukset kuin muistakin lain vastaisista eli liian pitkistä poliittisista työtaisteluista.

Käsitykseni mukaan toistamiskielto saman asian johdosta on merkittävä rajausta oikeudelle ryhtyä

poliittiseen työtaisteluun. Nyt tätä osaa ehdotuksesta ei ole lainkaan tarkasteltu esimerkiksi kansainvälisten sopimusten tai perusoikeuksien kannalta. Tietojeni mukaan tällaista toistamiskieltoa ei ole muualla Euroopassa säädetty.

Ehdotettuja poliittisen työtaistelun maksimikestoja koskevia säännöksiä ei tietenkään tule voida kiertää pitämällä esimerkiksi päivän tauko työnseisausten välillä. Toistamiskielto ei kuitenkaan ole pelkästään säännöksen kiertämiskielto vaan se vaikuttaa paljon laajemmin ja merkittävämmiin tällaisten työtaistelujen käymiseen. Esimerkiksi nyt ammattiyhdistysliike on useaan otteeseen ryhtynyt poliittisiin työtaisteluihin saman asian eli hallituksen esittämien työelämäheikkennysten johdosta. Jos uusi säännösehdotus hyväksytään, näin ei voida enää tehdä. Hallitus sallii siis poliittisen työtaistelun tietystä asiasta vain kerran.

Jos kyse olisi vain kiertämiskiellosta, asia voitaisiin jättää tuomioistuinten yksittäistapauksellisen harkinnan varaan. Kiertämiskieltoisäännöskin olisi mahdollinen, mutta sen tarkkarajainen kirjoittaminen ei ole helppoa.

Poliittisen työtaistelun kohteena voi olla myös jokin pitkäaikainen tai jopa pysyvästi olemassa oleva asia. Periaatteessa on mahdollista, että poliittisella työtaistelulla vastustetaan yhteiskunnan militarisoitumista tai työntekijöiden kuolemia sotarintamalla. Poliittisella työtaistelulla voidaan vastustaa myös esimerkiksi työrasismia tai tukea työperäistä maahanmuuttoa. Poliittisen työtaistelun kohde voi olla myös esimerkiksi ilmaston suojeleminen taikka yritysvastuu- tai alustatyödirektiivien kannattaminen. Ehdotus tarkoittaisi, että näidenkin yhteydessä voidaan ryhtyä poliittiseen työtaisteluun vain kerran. Tällaiset kohteet eivät ehkä tällä hetkellä herätä suomalaista ammattiyhdistysliikettä, mutta toivottavasti edes joskus.

Poliittisen työtaistelun kielto uudelleen saman asian johdosta on edellä kerrottujen yleisten ongelmien lisäksi myös tulkinnallisesti hankala säännös. Ensinnäkin toistamiskielto voi johtaa elävän elämän kannalta vieraisiin muodollisiin työtaistelun rajoittamisiin. Tällöin jokaiselle kerralle tulee saada uusi kohde. Toiseksi sama asia on tulkinnallisesti hankala ilmaisu monissa tilanteissa. Esimerkiksi jos tiettyyn sääntelyyn tulee uusi asia mukaan, kuten nyt tarkasteltava toistamiskielto, kyse ei mielestäni ole enää samasta asiasta.

Tämän säännöksen kohdalla voidaan jopa nähdä sellainen uhka, että järjestö jatkaa ensimmäistä poliittista työtaistelua hyvinkin pitkään, koska toista mahdollisuutta ei enää ole. Tällöin tulee vain yksi seuraamus.

Parhaillaan hallituksen esitys työrauhalainsäädännön uudistamisesta on saatujen lausuntojen jälkeen jatkovalmistelussa. Tähän mennessä hallituksen esityksessä ratkaistaan kaikki vaikeat punnintaongelmat kansainvälisten sopimusten ja perusoikeuksien noudattamisen osalta hallituksen esityksen kannalta myönteisesti. Tuntuu jopa oudolta, että yksikään punnintatilanne ei ratkea toisin, vaikka tällaisia punnintoja sisältyy ehdotukseen monia kymmeniä. Mitään hallitusohjelman tavoitetta ei siis ole jouduttu hylkäämään.

Toistamiskielton rikkomisen osalta perusteluja ei kuitenkaan vielä ole esitetty ainakaan lausuntopyyntöjen kohteena olleessa hallituksen esityksen luonnoksessa. Mielenkiinnolla on syytä seurata, miten tämä rajoitus perustellaan, koska kyllähän sekin tullaan perustelemaan.

Toimittaja: Jani Surakka, Edilex-toimitus (jani.surakka@edita.fi)